

Protagonistes CATEDRÀTIC D'ECONOMIA DE LA UPF

José García Montalvo

“El xoc d'aquesta pandèmia generarà una desglocalització”

M. Moreno
BARCELONA

Amés de catedràtic d'economia aplicada a la UPF, José García Montalvo excel·leix com a investigador en diverses institucions com a consultor d'organismes internacionals. La seva tasca ingent, que, entre altres reconeixements, li va valdre el premi Jaume I d'economia el 2019, inclou la publicació de diversos assajos i articles, centrats en els aspectes més socials de l'economia.

Tot apunta que enguany l'economia no recuperarà ni de bon tros el que es va perdre el 2020 amb la pandèmia...

Continuarem amb la incertesa al màxim. La vacunació encara és incerta i, de fet, l'any passat ja s'intuïa que l'existència de vacunes no seria la gran solució, potser per l'avenç de les variants del virus o per problemes amb alguna de les vacunes, que és el que està passant. És important que les incerteses es vagin esvainint i posar fi així que es pugui als confinaments perquè l'economia reboti. L'exemple més clar de comparació és la Xina, on la represa ha tingut forma de V perfecta. Una caiguda i una recuperació que ha tornat al mateix lloc on era i a partir d'aquí ha continuat creixent. Això ha estat molt lligat al control que han estat capaços de fer de la pandèmia. A la resta de països aquest control no s'ha produït, i a Europa portem un retard particular important, no tan sols respecte a països com Israel, sinó també respecte al Regne Unit. Així doncs, el 2021 no serà l'any de la recuperació, ni crec que tampoc ho sigui el 2022; caldrà esperar al 2023.

Quins sectors estiraran del PIB?

Sabem que hi ha una acumulació brutal d'estalvi que fluirà així que es donin les condicions perquè passi. Potser no serà tot l'acumulat, però sí una part, i el percentatge del que començarà a córrer també és una incertesa. Dependrà del que la gent consideri que és renda i què és riquesa. Això marcarà l'impuls, i en cada país funciona de manera diferent. Als EUA, per exemple, en la recuperació del consum després dels pitjors moments de la pandèmia hi destaca la gent amb menys recursos. Això vol dir que el consum beneficia els productes i serveis que consumeixen les classes populars, la gent normal i corrent. En aquell cas, el motiu és que l'administració americana els ha ingressat un xec de 1.200 dòlars, independentment de la renda de cadascú. Això ha tingut una influència molt gran en sectors cíclics, com el turisme, l'automòbil, i tot el que estigui relacionat amb electrodomèstics, tèxtil... En altres llocs les coses no estan tan clares. A Catalunya i a l'Estat espanyol el tema funciona diferent. Perquè la forma de donar suport a les llars ha estat diferent. Als EUA rebien un xec firmat per Trump, aquí en canvi la gent anava als ERTO amb un 70% del sou. No hi ha hagut una taxa de reposició superior a la renda com ha passat en altres llocs, i no hi haurà tanta dispersió ni tanta alegria. Però està clar que una part del volum estalviat anirà a consum, amb totes les despeses que no s'han fet en roba, parament per a la llar... Així que passi la por, tornarà a funcionar.

Tanmateix, hi haurà empreses que no ho resistiran i es perdran llocs de treball... Sí, certament, però així que la demanda es revifí, hi haurà altres emprenedors que aprofitaran els espais que quedin. Si un bar tanca, hi haurà algú altre que aga-

farà aquell local per posar-hi un negoci. I probablement amb condicions millors, amb costos inferiors, almenys al principi. Hi haurà un cribratge del sistema. I això fa que la perspectiva sigui pessimista per a l'emprenedor que ha tingut la mala sort de no poder superar aquesta situació. Però algú prendrà el relleu, així que hi hagi demanda, que serà a mitjà termini, quan s'esvaeixin els dubtes i les incerteses.

Fins a quin punt l'economia pot suportar més restriccions?

El més important no són els confinaments ni les restriccions, sinó la por. Hi ha estudis que comparen la situació a Suècia i a Dinamarca. En el primer no hi ha hagut gairebé restriccions, i en el segon hi ha hagut confinaments relativament durs. A Dinamarca la despesa ha caigut un 55%, però és que a Suècia ha caigut un 50%. I el mateix ha passat en diferents estats dels EUA, on el tractament de la pandèmia ha estat diferent. Per tant, encara que s'acabin els confinaments, si la gent encara té por, és a dir, que no està vacunada o no creu que la vacuna funcioni, no hi haurà recuperació. Serà quan la gent perdi la por al virus que es veurà una remuntada clara.

Hi ha llocs del planeta on la vacunació ni tan sols ha començat. En un context de globalització, això també pot ser un fre? Ho serà, però només parcialment. El cas de la Xina és paradigmàtic. Allà l'economia va a tota velocitat. Ha imposat tota mena de restriccions perquè ningú passi la frontera contagiada o de manera que suposi un risc. I podem preveure que, encara que resulti injust, així que la vacuna vagi solionant el problema a Occident, es tancarà i barrarà el pas a qualsevol dels països on això no hagi passat. La se-

gona cosa que passarà és que, quan hi hagi una bona part de la gent vacunada i les farmacèutiques vagin produint vacunes a un ritme encara més gran, la solució s'anirà estenent a tot arreu. I finalment, parlem de globalització, però aquest xoc el que produirà és una certa desglocalització.

En quin sentit?

Afectarà sens dubte els productes essencials, se'n faran reserves estratègiques, com ja n'hi ha d'altres productes, com ara el petroli. Hem vist com la pandèmia ha demostrat que les xarxes internacionals de subministrament no són irrompibles. I per això, si algú es planteja internacionalitzar-se per produir en països més barats caldrà que computi com a cost un factor que fins ara no s'havia previst, i és que la cadena de subministrament es pot trencar. Si hi afegim que els salaris ja estan pujant a la Xina, a Indonèsia, al Marroc... produir fora ja no sortirà tan a compte en moltes empreses. No serà una desglocalització forçada pels governs, sinó que serà un procés que les empreses viuran com a positiu.

Si als EUA s'han donat xecs a la població, aquí aquest suport s'ha vehiculat a través dels ERTO i dels crèdits de l'ICO. I en general els ajuts directes han estat qualificats d'escassos. Hi està d'acord?

S'ha dit que a l'Estat la proporció d'ajuts públics ha estat inferior a la d'altres països, i això no és cert. És una sensació que no se sustenta amb dades. En les xifres totals, els ERTO, per exemple, no es comptabilitzen com a ajut sinó en el capítol dels subsidis de desocupació. Són estabilitzadors automàtics, és a dir, que no se sumen a la xifra total dels ajuts públics. Quan fem comparació amb altres països, aquí potser no s'han atorgat

El catedràtic José García Montalvo, al rectorat de la Universitat Pompeu Fabra

■ JUANMA RAMOS

No donaria ni un euro dels fons de la UE a projectes que no estiguessin ben estructurats ja abans de la pandèmia”

La crisi ha accelerat tendències, i caldria haver previst ja algun mecanisme de suport als qui quedaran enrere”

tants ajuts directes però s'ha aplicat l'estabilització automàtica dels ERTO. La UE ho va aclarir en una nota fa poques setmanes, assegurant que Espanya havia ofert un nivell d'ajudes públiques similar al d'altres països.

Però hi havia qui assegurava que no se'n donaven amb l'excusa del deute...

Ara com ara, el deute no es vigila gens. El que sí que es fa és intentar no finançar empreses que no siguin viables. Cal desferriar on es destinen els ajuts. El Banc d'Espanya fa mesos que diferencia empreses viables de les que no ho són, encara que les primeres estiguin passant un mal moment. I el Ministeri d'Economia ha comprat totalment aquesta idea i penso que amb raó. Si anem a les microempreses, és cert que la cosa no està tan clara. Amb tot, estudis que hem fet amb el meu equip demostren que el material del que s'ha fet ha estat providencial per evitar desigualtats que amb altres estratègies haurien estat brutals. Per exemple, l'índex de Gini de la desigualtat es dispara onze punts abans de considerar els ERTO. Quan aquests es tenen en compte, l'índex només puja un punt.

Les patronals, també les de les empreses grans, continuen reclamant ajuts directes...

Però els van demanar quan van aconseguir que es prorrogessin els ERTO. No dic que no hi hagi casos en què les ajudes directes siguin imprescindibles i els ERTO siguin insuficients. Un ERTO és beneficiós en una empresa mitjana o gran, on el cost laboral és molt alt, però en un negoci com pot ser un comerç o un bar, on el cost laboral és el mateix autònom o potser una persona més, un ERTO no soluciona gaire res, perquè els costos són el

lloguer, l'electricitat...

Quins criteris s'haurien d'aplicar a l'hora de distribuir els fons europeus?

Jo no donaria ni un euro a cap projecte que no estigés ja programat abans de la pandèmia. Hem d'evitar els "buscadors de rendes", que n'hi ha molts. Si hi ha projectes que potser no havien obtingut finançament però que ja estaven en marxa, pensats i estructurats en la línia que demana Europa, endavant. Ara bé, si hi ha un projecte muntat *ex-post* per aprofitar els fons, sentint-ho molt, arriben tard.

La pandèmia ha accelerat molts fenòmens que igualment haurien arribat, però potser no tan ràpid. Si ja es preveia que introduir la digitalització o l'automatització afectaria el mercat laboral, com hi impactaran ara que tot està anant molt més de pressa?

Sabiem que hi havia tendències, però amb un ritme més pausat. Ho veiem en el teletreball, la venda en línia... Ara tot això s'ha precipitat. El problema és que ja abans d'iniciar la pandèmia sabíem que aquest canvi de model deixaria molta gent en una situació de necessitat de formar-se en altres habilitats perquè les que tenien deixen de tenir rellevància en el mercat laboral. Però una cosa és fer aquesta transició en quatre o cinc anys, o en deu... I una altra és fer-la per obligació en un parell d'exercicis. I també sabíem que en el procés hi hauria famílies que necessitaran un suport de renda. No tindran ocupació perquè no tenen la formació o les habilitats que els caldria. Aquí entren en joc l'ingrés mínim vital o la renda bàsica de ciutadania. Sigui com sigui, caldrà algun mecanisme per poder cobrir aquest problema. Això, pensat amb una mica de temps, pot donar una

Una talaià social

Doctorat a Harvard, José García Montalvo és des de fa anys un dels experts de referència a l'hora d'abordar els impactes socials de l'evolució econòmica. A més de catedràtic a la UPF, és investigador del Barcelona Graduate School of Economics, de l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques i de l'Icrea. Assessora diversos organismes internacionals i lidera nombrosos estudis que van des de les condicions laborals dels joves fins a la influència de la formació universitària en els líders polítics, passant per l'evolució de les bombolles econòmiques o les desigualtats geopolítiques. És autor de multitud d'articles i de diversos assajos. La seva obra *Política de preus públics i eficàcia del sistema de beques* va rebre el premi Catalunya d'Economia i recentment ha guanyat el Jaume I d'economia, que atorga la Generalitat Valenciana.

transició ordenada i suportable. El cas és que ara com ara no veig que siguem capaços de fer aquest pas de forma raonable i a la velocitat que cal. Tindrem els mateixos problemes que prevèiem però més aviat. Tot plegat generarà desassossec social...

Anem tard, doncs?

És que ja s'hauria d'estar fent alguna cosa, hauríem de tenir mecanismes permanents per a aquestes situacions. Si no, caldrà improvisar i això gairebé garanteix que hi haurà problemes.

Si es fa, implicarà canvis en el model fiscal?

Depenem de moltes incerteses, perquè potser hi haurà més flexibilitat en el tema del deute. Si un ingrés mínim vital funciona i cada cop hi ha menys gent que el necessita perquè la transició s'ha anat superant, serà més suportable. Ara bé, si la demanda d'aquest ingrés creix perquè no hi ha hagut temps per fer un ajustament ordenat, caldrà plantejar com es finançarà, sense oblidar que ja hi ha moltíssima pressió pel tema de les pensions.

I els joves, ho tenen pitjor?

Sabem amb molta investigació que els joves que entren al mercat laboral en recessió tindran, durant la resta de la seva vida laboral, condicions pitjors, períodes de més atur, salaris més baixos i perspectives laborals més limitades.

Haurem après alguna cosa o passarà com amb la crisi del 2008?

Les prediccions que asseguraven que el món canviaria cap a millor són il·lusòries. Ara, a les platges, en lloc de plàstics hi trobarem mascaretes i guants. En realitat, res no canviarà gaire. La transmissió cultural i dels valors no canvia. ■